

Załącznik
do uchwały Nr XIV/108/2007
Rady Gminy Miedzna
z dnia 6 listopada 2007r.

**GMINNY SYSTEM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE
W GMINIE MIEDŹNA
NA 2008 ROK**

DEFINICJA

Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Merlibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: „Każde działanie lub rażące zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczność przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne”.

Określenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i starsze. Jest to szczególnie widoczne, gdy zmienia się proporcja kondycji między nimi a agresorem na ich niekorzyść.

Przemoc domowa :

- jest internacjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
- narusza prawa i dobra osobiste ofiary – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka :- prawo do netykalności fizycznej, godności, szacunku;
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczną obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne.
2. Przemoc psychiczną, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych.
3. Przemoc seksualną działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia.
4. Przemoc ekonomiczną dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.

Każdej z wymienionych rodzajów przemocy towarzyszą charakterystyczne jej formy.

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczenie dostępu do żywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy.
przemoc psychiczna	poniżanie, naśmiewanie się z poglądów, pochodzenia, religii, własnych poglądów, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszenie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb.
przemoc seksualna	sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych
przemoc ekonomiczna	niezaspakajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia

DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY

Dane ogólnopolskie

Trudno jest ustalić rzeczywistą liczbę przypadków przemocy w rodzinie, gdyż nie istnieje żaden centralny i ujednolicony system zbierania danych na ten temat. Jednymi źródłami informacji o przemocy są badania opinii społecznej oraz analizy dokumentacji policyjnych i sądowych.

Według sondażu CBOS -u przeprowadzonego w styczniu 2005 roku, im lepsza sytuacja materialna gospodarstwa domowego, tym mniej przemocy. Wiek, wykształcenie i miejsce zamieszkania nie mają tu istotnego znaczenia. Większość badanych -68% przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury. Kilka razy w miesiącu lub częściej kłóci się 15% dorosłych Polaków. Co 8 osoba badana (12%) była przynajmniej raz uderzona przez współmałżonka podczas kłótni. Prawie 11% przyznało się, iż zdarzyło się uderzyć partnera. Agresji słownej wyzwisk, krzyków doświadcza 27% badanych pozostających w stałym związku, w tym co dwudziesty (5%) często. Co 10 osoba narażona jest na poniżanie i kpiny, 6% spotyka się z groźbami i szantażem, tyle samo twierdzi, że partner je szarpie, popycha. 7% badanych żyjących w stałych związkach przyznaje, że partner ogranicza ich kontakty z innymi ludźmi. 37% ankietowanych deklaruje, że zna przynajmniej jedną kobietę – ofiarę przemocy swojego partnera. Z tego samego sondażu CBOS-u wynika, że zmniejszyła się grupa rodziców przyznających się do bicia dzieci, z 37% w 1998 r. do 22% obecnie. Co piąty badany uważa, że rodzicom wolno zbić dziecko, gdyby miało to przynieść dobre skutki. 34% badanych sądzi, że dzieci bite są bardziej posłuszne. 40% rodziców stosuje inne kary niż cielesne – ograniczenie korzystania z komputera, pozbawienie kieszonkowego. 50% ankietowanych przez CBOS uważa, że dziecko jest własnością rodziców i to oni mają prawo decydować, co jest dla niego dobre i nikt nie powinien się do tego wtrącać.

Co roku w polskich sądach odbywa się około 200 procesów o morderstwo, związanych z przemocą domową. Szacuje się jednak, że ujawniane jest tylko co czwarte przestępstwo. Tego typu statystyki ministerstwa sprawiedliwości mówią, że 98% sprawców przestępstw znęcania się nad rodziną to mężczyźni, a wśród ofiar 81% to kobiety. Coraz więcej badań potwierdza, że gdzie występuje przemoc wobec matki, istnieje przemoc wobec dziecka. Maltretowanie dziecka w takich rodzinach jest 15 razy wyższe. Połowa mężczyzn bijących żony maltretuje dzieci. Natomiast bite matki maltretują swoje dzieci dwukrotnie częściej niż matki niedoznające w domu przemocy. Z danych WHO wynika, że w Polsce 5% zgonów dzieci jest następstwem przemocy z powodu uszkodzeń ciała.

Wykorzystywanie seksualne dzieci jest formą krzywdzenia, którą najtrudniej zdiagnozować i oszacować jej zakres. Dzieci rzadko ujawniają fakt molestowania seksualnego. Wyjątkowa drażliwość problemu sprawia, że tylko ewidentne i drastyczne formy wykorzystania seksualnego dzieci zostają zidentyfikowane. W Polsce według Komitetu Ochrony Praw Dziecka, co piąta dziewczynka i co piętnasty chłopiec poniżej 15 roku przeżywają jakąś formę nadużycia seksualnego.

Regulacje legislacyjne i edukacyjne zapobiegające zjawisku przemocy rodzinnej

Istnieje szereg regulacji prawnych odnoszących się do poszanowania praw człowieka.

Dzieli się je na akty o charakterze międzynarodowym i krajowym.

Wśród tych pierwszych do najważniejszych zaliczyć należy:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku, stanowiąca, iż wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi w swej godności i swych prawach, a każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich swych praw i wolności, bez względu na różnice płci. Wśród owych praw wskazuje się m.in. na zakaz okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania.
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 roku, zapewniająca dzieciom szereg praw i ochronę przed wszelkimi formami złego traktowania, m.in. przed nadużyciami seksualnymi, torturami, okrutnym niehumanitarnym czy poniżającym karaniem.
- Deklaracja ONZ o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet, postulująca zapewnienie kobietom prawa do korzystania ze wszystkich praw i fundamentalnych wolności oraz potępienie przemocy wobec kobiet i wyeliminowanie tego zjawiska.

Polska podpisała i respektuje wszystkie międzynarodowe akty dotyczące ochrony praw człowieka.

Jednym z dokumentów w tej sprawie jest Polska Deklaracja Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Uznaje ona, iż:

1. Każdy człowiek ma prawo do życia w środowisku rodzinnym, wolnym od przemocy, która jest naruszeniem praw i dóbr osobistych.
2. Człowiek doświadczający przemocy nie może być za nią obwiniany.
3. Dzieci i młodzież mają prawo do wzrastania w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.

4. Każdy człowiek doświadczający przemocy ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej bez naruszenia jego godności osobistej.
5. Każdy człowiek ma prawo do wiedzy potrzebnej do radzenia sobie z przemocą w rodzinie.
6. Każdy człowiek ma prawo do przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Każdy człowiek ma obowiązek udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Najważniejszym aktem prawnym w Polsce odnoszącym się do ochrony praw człowieka jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, ustanawiająca jako jedną z zasad ogólnych dotyczących wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela – równość wszystkich wobec prawa i równego traktowania przez władze publiczne. Kwestie związane z przemocą regulują ustawy kodeksowe tj. kodeks karny, kodeks cywilny, kodeks pracy, kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz:

- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wymieniająca m.in. udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- ustawa o pomocy społecznej mówiąca, że pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu przemocy w rodzinie,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zwiększająca skuteczność przeciwdziałania przemocy, inicjująca i wspierająca działania na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Gminne przedsięwzięcia związane z przemocą w rodzinie

Zagadnienia związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie weszły na stałe do katalogu działań podejmowanych przez Gminę w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Miedźnej.

Jednym z zadań ujmowanych corocznie w GPPiRPA jest zapewnianie dostępności pomocy terapeutycznej, psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Dużą rolę udzielania pomocy rodzinom z problemem alkoholowym odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jest ona nie tylko organem podejmującym czynności zmierzające do orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu, ale przede wszystkim ma kontakt z klientem, który jest osobą będącą jednocześnie sprawcą przemocy wobec najbliższych.

Podejmowane przez Gminę działania mają na celu:

- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej, socjalnej) dla ofiar przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności powstrzymywanie sprawców przemocy.

Pomaganie rodzinom, w których dochodzi do przemocy jest procesem, który został podzielony na następujące etapy:

1. **Rozpoznanie przemocy w rodzinie** – wszelkie zaobserwowane jej przejawy bądź takie podejrzenie wymagają indywidualnego rozpatrzenia, po to, aby podejmowane działania nie pogorszyły sytuacji.
2. **Diagnoza wstępna** – zorientowanie się, czy i jakie bezpośrednie niebezpieczeństwo zagraża ofiarom, czy potrzebna jest natychmiastowa izolacja, kto może i powinien zareagować.
3. **Interwencja** – działanie w celu zatrzymania przemocy podejmowane nie tylko przez policję, ale także inne instytucje.
4. **Diagnoza szczegółowa** – dokładne rozpoznanie sytuacji rodziny, jej potrzeb, rozmiarów i przyczyn przemocy, a także deficytów i zasobów.
5. **Opracowanie planu pomocy** – plan powinien uwzględniać wszelkie działania, które mogą wpłynąć na zmianę funkcjonowania rodziny, a więc oprócz pomocy i wspierania ofiar - na trwałą zmianę zachowania sprawcy przemocy i jego postawę wobec ofiar. Jest on układany z zainteresowanymi osobami i akceptowany przez nie.
6. **Realizacja planu pomocy** – przy wychodzeniu z sytuacji przemocy, trwającej nieraz wiele lat, niezbędne jest zaplanowanie kolejnych kroków na miarę coraz większych możliwości

ofiara, przechodząc do coraz trudniejszych zadań, aby wzrastała wiara w możliwość uporania się z problemem.

7. **Korekta planu pomocy** – śledzenie na bieżąco realizacji planu i wprowadzenie w razie potrzeb zmian, prowadzących do bardziej skutecznego działania.

Źródła finansowania

Głównym źródłem finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą środki pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na Gminę obowiązek podejmowania zadań służących ochronie przed przemocą, w oparciu o środki uzyskane z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Proponuje się, aby w każdym roku kalendarzowym przeznaczyć 5 % z dochodów Gminy z tytułu opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, na realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dysponentem w/w środków jest Gmina.

Zasoby instytucjonalne świadczące pomoc ofiarą przemocy.

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedznej,
- Sąd Rejonowy w Pszczynie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Szkoły i Placówki Oświatowo – Wychowawcze,
- Prokuratura Rejonowa w Pszczynie,
- Posterunek Policji w Woli,
- Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie,
- Przedstawiciele jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego.

Podsumowanie

Przemoc w rodzinie jest głównym problemem przestrzegania praw człowieka. Jest zjawiskiem, którego zasięg jest znacznie większy niż odnotowują to przeprowadzane badania i statystyki. Najczęstszymi powodami kłótni w polskich rodzinach jest brak pieniędzy, bezrobocie, nadużywanie alkoholu, nie wypełnianie obowiązków domowych przez męża, kłopoty z dziećmi, złe stosunki małżeńskie i sąsiedzkie. Często zdarza się, że z pozoru błaha awantura przeradza się w prawdziwą. Wzrastające odsetki zarejestrowanych sytuacji stosowania przemocy świadczą o tym, iż coraz trudniej jest się nam wzajemnie komunikować. Nadal wiele ofiar zaprzecza istnieniu problemu w ich środowisku. Wynika to z wielu aspektów: wstyd, bezradność, nieufność, obawa o własne zdrowie i życie. Prawo ofiary do bezpieczeństwa, do niepoddawania się przemocy jest priorytetowe w gminnej polityce społecznej za pośrednictwem Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Istnieje konieczność podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Gdy rodzina otworzy się na kłopoty, wykaże zrozumienie, cierpliwość i przede wszystkim życzliwość, to stanie się sobie bliższa, a co za tym idzie łatwiej i lepiej będą sobie radzić z najtrudniejszymi problemami. Z czasem sami członkowie rodzin dojdą do wniosku, że bicie, przemoc psychiczna nie dają żadnych pozytywnych rezultatów, a wręcz przeciwnie – pogłębiają kryzys. Gdy dorośli będą starali się stosować zasadę oparcia w sobie, powstanie silna wewnętrzna rodzina, która potrafi sama sobie radzić ze swoimi problemami bez użycia przemocy. Dlatego należy wspierać przedsięwzięcia mające na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

